

„STALINIE, TYŚ MORDOWAŁ POLAKÓW W KATYNIU!”

RETORYKA ANTYKOMUNISTYCZNA KONSPIRACJI MŁODZIEŻOWEJ NA PRZYKŁADZIE ULOTEK ODNALEZIONYCH W AKTACH WOJEWÓDZKIEGO URZĘDU BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO W ŁODZI

Dla młodego pokolenia konspiratorów Katyń pozostawał symbolem ludobójstwa, którego dopuścili się najwyższe władze ZSRS. Ich zbrodnia pośrednio obciążała kolejne ekipy rządzące PRL, ponieważ akceptowały one i rozwijały nieludzki system. Stwarzały również dogodne warunki dla istnienia kłamstwa katyńskiego. Nawet w okresie stalinizmu niektórzy młodzi ludzie, nie bacząc na konsekwencje, drwili z totalitarnego systemu i motywowali Polaków do dalszego oporu.

Dla przykładu w 1949 r. pabianicka młodzież opracowała ulotkę o następującej treści: „[...] Bracia nie wiercie pachółkom komunizmu. Godzina wyzwolenia bliska. Nie pozwólcie by Polska stała się 17. republiką Rosji [...]”¹. Materiał ten prawdopodobnie został kolportowany przez organizację Błyskawica, która później znana była pod nazwą Konspiracyjne Przynależenie Wojskowe². Od wiosny 1948 r. uczniowska grupa działała w Pabianicach, Łasku i Zduńskiej Woli, a jej przywódcami byli Czesław Przyrowski „Wilk” i Ryszard Stankiewicz „por. Wrzos”³.

Niekiedy młodzi ludzie w kolportowanym materiale wyrażali swą opinię w ironiczny sposób: „[...] Komunistyczne hece wyborcze to nowy akt szyderstwa wobec narodu polskiego. Naród Polski nigdy nie uzna narzuconego mu terroru i bezprawia [...]”⁴. W 1952 r. apel o tej treści wystosowali do obywateli działacze uczniowskiej Tajnej Organizacji Młodzieżowej, którą kierował siedemnastoletni Bogdan Chlebowski „Jerzyk”. Od stycznia 1952 r. do maja 1953 r. członkowie organizacji rozrzucaли z pociągu lub rozkleili na ulicach Pabianic ok. 2,8 tys. ulotek różnej treści⁵.

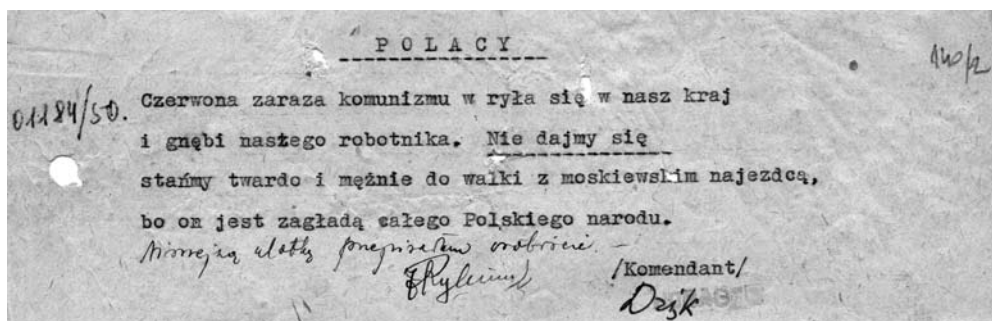
¹ AIPN Łd 10/448, Wykaz nielegalnych wydawnictw po wyzwoleniu, reakcyjnych organizacji podczas okupacji oraz literatury i religioznawstwa, k. 10.

² AIPN Łd 030/161, Nielegalna organizacja młodzieżowa pod nazwą „Błyskawica” pod dowództwem Czesława Przyrowskiego, okres działania III–IV 1948 r., oprac. KW MO w Łodzi, Łódź 1975, k. 1–14.

³ AIPN Łd 10/439, Nielegalne organizacje i bandy terrorystyczno-rabunkowe po wyzwoleniu w pow. Łask, Pabianice 1945–1961, k. 84–138; AIPN Łd 030/162, Nielegalna organizacja młodzieżowa pod nazwą „Konspiracyjne Przynależenie Wojskowe” pod dowództwem Ryszarda Stankiewicza, okres działania IV 1948–III 1949, oprac. KW MO w Łodzi, Łódź 1975, k. 1–39.

⁴ AIPN Łd 10/448, Wykaz nielegalnych wydawnictw po wyzwoleniu, reakcyjnych organizacji podczas okupacji oraz literatury i religioznawstwa, k. 13.

⁵ AIPN Łd 10/56, Śledztwo w sprawie „Tajnej Organizacji Młodzieżowej”, k. 12–19; AIPN Łd 030/224, Nielegalna organizacja pod nazwą „Tajna Organizacja Młodzieżowa” pod dowództwem Bogdana Chlebowskiego, okres działania I 1952–V 1953, oprac. KW MO w Łodzi, Łódź 1976, k. 1–16.



Odezwa organizacji młodzieżowej „Huragan” z 1951 r. Grupę założyli Jan Gąska (Gąsowski) oraz Leon Odyniec „Dziki”. W jej szeregach znalazło się trzynastu uczniów z Łodzi

Najbardziej wymowne było hasło „Stalinie, tyś mordował Polaków w Katyniu!”, które na murach domów malowali małoletni konspiratorzy z organizacji „Orleńta”. Od czerwca 1951 r. ośmioro gimnazjalistów działało w Tomaszowie Mazowieckim, a pomysłodawcami akcji byli Jan Łaski i Jerzy Wiliński. Nazwę organizacji wymyślił Wiliński, nawiązując do chwalebnych czynów Orleń Lwowskich. Dodatkowo oddawał on hołd swej rodzinie – bracia jego ojca i matki zginęli w wojnie polsko-ukraińskiej 1919 r., a jeden z wujków matki został zamordowany przez NKWD w 1940 r. Początkowo spotkania odbywały się w mieszkaniu uczennicy Elżbiety Przyżyckiej, gdzie pod pretekstem odrabiania lekcji konspiratorzy opracowali program organizacji⁶.

Najpierw w tomaszowskich szkołach zniszczyli dekoracje z okazji zjazdu miejscowych aktywistów Związku Młodzieży Polskiej. Następnie odważyli się zniszczyć portret Józefa Stalina i rozkleili w centrum Tomaszowa cztery duże plakaty nawołujące do walki z komunizmem, a 7 listopada 1951 r. rozwiesili na drzwiach domów i mieszkań pracowników UBP, MO oraz aktywistów z PZPR sto ulotek: „Polacy nie bądźcie zdrajcami Ojczyzny. Nie podlegajcie zbrodniczej propagandzie sowieckiej. [...] Sabotujcie wszystkie akcje i wykonania planów, które mają na celu ujarznienie i wyeksploatowania naszego narodu. [...] Niech żyje Wolna i Niepodległa Polska [...]”⁷.

W czasie Bożego Narodzenia 1951 r. ponownie rozkolportowali na ulicach miasta kilkaset ulotek, w których przypominali: „Polacy, obchodzimy już 12-te święta w niewoli. Pierwszym jej etapem była okupacja hitlerowska, drugim okupacja sowiecka. Niemcy i Rosja to nasi odwieczni wrogowie. Najlepszym tego dowodem jest Oświęcim i Katyń. [...] obecnie reżim komunistyczny walczy z patriotami – o czym świadczą wypełnione więzienia i liczne procesy sądowe. Stalin wraz ze zgrają czerwonych oprawców pod płaszczykiem przyjaźni pragnie ujarznić nasz naród i włączyć w poczet swych niewolników, tak jak to już zrobił z narodami Białorusi, Litwy, Łotwy i innych. [...] Niech żywi nie tracą nadziei i przed narodami niosą wolności kaganek, a kiedy trzeba na śmierć idą i po kolei, jak kamienie rzucone przez Boga na szaniec [...]”⁸.

⁶ AIPN Łd 030/213, Nielegalna organizacja młodzieżowa pod nazwą „Orleńta” pod dowództwem Jana Łaskiego, okres działania VI 1951–II 1952, KW MO w Łodzi, Łódź 1976, k. 4–28. Por. A. Markowska, *Tomaszowskie „Orleńta”*, „Gazeta Wyborcza” (Łódź) 20 II 2004 r., nr 8, s. 8–10.

⁷ AIPN Łd 10/445, Nielegalne organizacje i bandy terrorystyczno-rabunkowe działające po zwolnieniu w pow. Tomaszów Mazowiecki, k. 20.

⁸ *Ibidem*, k. 21.

W 1948 r. młodzi konspiratorzy z Odrodzonej Armii Krajowej opracowali tekst ulotki, w której minione lata przyrównywali do „[...] czasów orgii i szaleństwa komunizmu we wszystkich państwach świata, nienotowanych dotychczas na kartach historii, w czasach barbarzyństwa, niepamiętnych w dziejach ludzkości, gdzie przemoc i gwałt, jak nigdy dotąd, święcą swe triumfy – cień czerwonego sztandaru, który z symbolu walki przekształcił się w symbol ucisku i poddaństwa – padł na nasz kraj”⁹.

W ulotkach niepokorna młodzież silnie akcentowała potrzebę odzyskania przez Polskę zagarniętych przez ZSRS ziem – zwłaszcza Wilna i Lwowa. Przypominano również o wydarzeniach wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. oraz o dramacie i gehennie osamotnionego Powstania Warszawskiego¹⁰.

Domagano się także zachowania symboli narodowych i religii w szkołach jako przedmiotu nauczania oraz pozostawienia krzyży w budynkach użyteczności publicznej. W ulotkach stwierdzano, „że obecnie ideologizuje się młodzież oraz walczy z religią i fałszuje się prawdę o wysiłku narodu polskiego w okresie wojny”¹¹.

Na potrzeby sytuacji zmieniano nawet słowa roty AK, w której wyraz gestapo zastępowano skrótami NKWD oraz UB i przyrzekano pomścić ofiary czerwonego terrorku. Domagał się tego od swych podkomendnych m.in. dwiętnastoletni Henryk Borkowski „Konar”, który legitymował się wykształceniem średnim i do 1951 r. pracował w Fabryce Sztucznego Jedwabiu w Tomaszowie Mazowieckim. W lutym 1952 r. rozpoczął kolportaż ulotek i przystąpił do zorganizowania grupy konspiracyjnej, w której znaleźli się byli harcerze¹².

Ostatecznie do organizacji Konspiracyjne Wojsko Polskie wstąpiły 42 osoby, co spowodowało zintensyfikowanie jej działań i wyjście grupy poza Tomaszów Mazowiecki, dodatkowe struktury zorganizowano w Brzezinach i Piotrkowie Trybunalskim.



Gazetka propagandowa „Iskra” wydawana w Łodzi od 1950 r. przez „Młodą Polskę-Polskę Walcząca”. Osiemnastoosobowej konspiracji młodzieżowej przewodził Włodzimierz Zygier „Czarny” oraz Stanisław Sadowski „Zbik” (IPN Łódź)

⁹ AIPN Łd 12/1413, t. 1, Akta śledcze przeciwko Przybylskiemu Henrykowi (1948 r.), k. 278/1v.

¹⁰ AIPN Łd 10/391, Ulotki wydane przez nielegalne organizacje młodzieżowe i inne (1945–1960), k. 161–162.

¹¹ AIPN Łd 10/445, Nielegalne organizacje i bandy terrorystyczno-rabunkowe działające po wyzwoleniu w pow. Tomaszów Mazowiecki, k. 6.

¹² AIPN Łd 12/1568, Akta śledcze przeciwko Borkowskiemu Henrykowi (1953 r.), k. 5–11.